

Beszámoló a 2013/2014. tanévről

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének személyi összetételében az előző tanévhez képest nem történt változás. A tanszék oktatói az alábbiak voltak: dr. Hoffmann István egyetemi tanár, tanszékvezető, dr. Tóth Valéria és dr. Kis Tamás egyetemi docens, dr. Rác Anita, dr. Dobi Edit és dr. Györffy Erzsébet, valamint a gyermekgondozási segélyről visszatérő dr. Reszegi Katalin egyetemi adjunktus, továbbá dr. Fehér Krisztina tanársegéd. Továbbra is gyermekgondozási szabadságon volt dr. Póczos Rita. A tanszék könyvtárosa (a Finnugor Tanszékkel közösen) Hoffmann Istvánné, az intézet titkára Kecskeméti Legoza Eszter, ügyvivő-szakértője pedig Szűcs Imre volt. A szakmódszertani képzésbe továbbra is óraadóként kapcsolódott be a gyakorlóiskola tanára, Sápiné Bényei Rita és Mászlainé dr. Nagy Judit, a Svetits Katolikus Gimnázium tanára.

A doktori képzés kerete némileg átalakult: korábban a magyar nyelvtudományi képzés a Kertész András professzor vezette Nyelvészeti Doktori Iskolában a Modern Nyelvészeti Program részeként működő magyar nyelvészeti alprogramban folyt. 2014 márciusában a magyar és finnugor nyelvészeti alprogramból létrejött a Magyar és Finnugor Nyelvészeti Doktori Program, amelynek vezetésével Hoffmann Istvánt bízták meg, aki emellett a megfelelő alprogramot is tovább irányítja.

A doktori program hallgatói a 2013/2014. tanévben az alábbiak voltak: III. évfolyam: Béres Júlia, Kazamér Éva és Verécze Viktória, II. évfolyam: Katona Csilla, Kovács Helga, E. Nagy Katalin, Nagy Katalin és Nagy Zoltán, I. évfolyam: Nagy Máté, Oroszi Hajnalka és Szilágyi Varga Zsuzsa. A hallgatók többsége bekapcsolódott a tanszék oktatómunkájába is. A doktori alprogram szokásos éves témabemutató konferenciáját 2013. október 3–4-én Síkfőkúton rendezte meg, amelyen doktorandusz és doktorjelölt hallgatóink 10 előadást tartottak, ugyanitt további 3 oktatói előadás is elhangzott.

Az alprogram keretében a tanév során öten szereztek doktori fokozatot: Kovács Éva (A Tihanyi összeírás mint helynévtörténeti forrás), Bába Barbara (Vizsgálatok a földrajzi köznevek története köréből), Köteles-Szőke Melinda (A garamszentbenedeki apátság 1075. évi alapítólevelének nyelvtörténeti vizsgálata. Szempontok interpolált okleveleink nyelvészeti vizsgálatához), Pásztor Éva (Hajdúnánás határneveinek névrendszertani vizsgálata) és Kocán Béla (Helynévtörténeti vizsgálatok a régi Ugocsa vármegyében).

A szakmai utánpótlás nevelésének jelentős színtere a tudományos diákköri mozgalom, ennek támogatására, a hallgatói tehetséggondozásra tanszékünk mindig kiemelt figyelmet fordított. A Magyar Nyelvtudományi Tanszék tudományos diákkörének irányítását 2013 őszén Reszegi Katalin vette át Tóth Valériától, aki 2000-tól látta el ezt a feladatot.

A tanszék életét is érintő fontos esemény volt, hogy Hoffmann István a Magyar Tudományos Akadémia pályázatán akadémiai kutatócsoport létrehozásának a lehetőségét nyerte el, amely MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport néven 2013. július 1-jén kezdte meg működését. A kutatócsoport érdeklődésének középpontjában a korai ómagyar kor nyelvének vizsgálata áll. A honfoglalástól 1350-ig terjedő időszak kulcsfontosságú a magyar nyelv történetében, mivel ekkor — részben a kultúraváltás és a nyelvi környezet megváltozása következtében — rendkívül erős, máig ható érvényű változások zajlottak le nyelvünkben. Az e korból való nyelvemlékek óriási többsége szórványemlék: e nyelvemléktípust a maga teljességében meg sem kísérelte feldolgozni a magyar nyelvtörténetírás, de emellett szükséges a kulcsfontosságú nyelvemlékeink újrafeldolgozása is. Ennek érdekében a kutatócsoport teljességre törekvő adatbázis kialakítását és szótári munkák létrehozását célozta meg, az elméleti feldolgozó munka terén pedig elsősorban a 11. századra összpontosítja figyelmét. Céljaik között előtérben áll nyelvemlék-monográfiák létrehozása, valamint helyesírási és hangtörténeti kutatások folytatása. E téren a névtudomány szempontrendszerének alkalmazása is megkerülhetetlen: az onomasztika módszereinek, elveinek finomítása leginkább újkori-mai anyagokon végezhető eredményesen, s a névrekonstruktó eljárása is megköveteli későbbi névadatok bekapcsolását, ezért a kutatócsoport a kutatásokat ilyen irányokkal is ki kívánja egészíteni. A kutatócsoport tagja: Bába Barbara, Béres Júlia, Ditrói Eszter, Kovács Éva, Köteles-Szőke Melinda, Mozga Evelin és Tóth Teodóra tudományos segédmunkatársak, valamint Kecskemétiné Legoza Eszter ügyintéző és Szűcs Imre informatikus. A kutatócsoport vezetője Hoffmann István.

2013-ban lezárult Tóth Valériának az OTKA keretében folytatott Névrendszertani feldolgozások a Kárpát-medence helynévkincsének témakörében című programja, amely a Magyar Digitális Helynévtár anyagának bővítését, tudományos feldolgozását tűzte ki célul. A pályázati program 2013. július 15–26. között adatbázisépítő-tábort szervezett, amelyen 11 egyetemi hallgató, 3 PhD-hallgató és 3 tudományos segédmunkatárs vett részt.

A Magyar Nyelvtudományi Tanszék, az akadémiai kutatócsoport és a Magyar Nyelvtudományi Társaság névtani tagozatának közös szervezésében rendezték meg Síkfőkúton a IX. Helynévtörténeti szemináriumot 2014. május 28–31. között. A tanácskozáson 29 előadás hangzott el.

A tanszék mellett működő Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport a Debreceni Akadémiai Bizottság nyelvészeti munkabizottságával együtt 2014 tava-

szán Nyelvkeletkezés és evolúció címmel előadássorozatot szervezett, amelyen előadást tartott Pléh Csaba, Csányi Vilmos, Számadó Szabolcs, Pongrácz Péter, Szalontai Ádám, Garamszegi László Zsolt és Mészáros Anna.

A tanszék oktatói és a kutatócsoport tagjai számos konferencián vettek részt előadással. Ezek közül itt csupán két alkalmat emelünk ki: Györffy Erzsébet és Reszegi Katalin, illetve Bába Barbara és Kovács Éva Heidelbergben a Trends in Toponymy 6. konferencián (2013. október 7–10.), Fehér Krisztina pedig az Indiana Egyetemen, Bloomingtonban tartott előadást 2014 tavaszán.

A 2013/2014. tanév során A Magyar Névarchívum Kiadványai című sorozatunknak újabb darabjai láttak napvilágot: Hoffmann István: Mikrotoponímiai vizsgálatok 1. Tapolcafő helynevei (A Magyar Névarchívum Kiadványai 30. Debrecen, 2013. 138 lap), Bába Barbara–Nemes Magdolna: Magyar földrajzi köznevek tára (A Magyar Névarchívum Kiadványai 32. Debrecen, 2014. 338 lap), s megjelent a Helynévtörténeti Tanulmányok 10. kötete is.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság debreceni csoportja 2013 őszén négy felolvasó ülést tartott, amelyek keretében Tóth Valéria, Kocsány Piroska, Györffy Erzsébet és Verécze Viktória tartott előadást. 2014 tavaszán két előadás hangzott el, az előadók Kis Tamás, valamint Boda István Károly és Porkoláb Judit voltak.

A tanév tavaszi félévét Fehér Krisztina Bloomingtonban az Indiana Egyetemen töltötte a Debreceni Egyetem és a Campus Hungary ösztöndíjának támogatásával.

A tanszékről további információk találhatóak a <http://mnytud.arts.unideb.hu> honlapon, az akadémiai kutatócsoport tevékenységéről pedig az alábbi honlapon lehet tájékozódni: <http://mnynk.unideb.hu/>.

HOFFMANN ISTVÁN